

JOVAN STANISAVLJEVIĆ ČARUGA

Nataša Puljašić, Ivana Vučemilović-Grgić

Teško razdoblje nakon I. svjetskog rata i velike promjene na karti Europe na našim područjima omogućilo je javljanje tadašnjih junaka u očima naroda, hajduka, koji su vodili borbu protiv vlasti u maniri engleskog Robina Hooda i pljačkaškim pohodima dizali cijelo područje na noge. Takve prilike stvorile su plodno tlo i najpoznatijem „harambaši“ na području Slavonije i Like, Jovanu Stanisavljeviću Čarugi, koji je u kratkom razdoblju uspio izazvati divljenje i strah u narodu. Cilj je ovoga rada donijeti osnovne podatke o životu istoimenog razbojnika, njegovom djelovanju u družini te naposljetku o njegovom slavnom završetku u dvorištu Sudbenog stola u Osijeku.

Jovan Stanisavljević rođen je u obitelji seljaka Prokopija Stanisavljevića 2. veljače 1897. godine u Barama, danas Slavonske Bare, općini Orahovica u Slavoniji, a obitelj mu je u selu bila poznata pod imenom Čaruga. Zadruga iz koje dolazi zloglasni slavonski harambaša bila je jedna od najbogatijih zadružnih kuća u virovitičkoj županiji.

Jovan Stanisavljević Čaruga i oružnici

djevojku Katinku, kćer obližnjeg gostioničara, a tu se našao neki mađarski vojnik koji joj se udvarao. Čaruga dolazi naoružan do vojnika i ubija ga ispalivši nekoliko metaka u vojnika. Na taj način Čaruga ostavlja vojno bojište, a do kraja I. svjetskog rata preživljava krivotvorenjem vojnih isprava, skrivajući se u slavonskim šumama. Vraća se kući 1918. godine i organizira „Narodnu stražu“ te kao njezin zapovjednik dao je strijeljati ratara Stanka Bošnjaka (sada već počinio dva ubojstva, a ima samo 22 godine) zbog čega je, kao suučesnik u tom ubojstvu, osuđen na četiri godine zatvora u Srijemskoj Mitrovici. Već 1919. godine bježi iz zatvora, gdje je bio tretiran kao običan kriminalac

i s time imao blaži zatvorski tretman te se odmeće u šumu dok jednoga dana nije naišao na „Kolo gorskih ptica“ čuvenog harambaše Bože Matijevića iliti Crvenog Bože, koji je u ono vrijeme s obronaka Krndije i Papuka često slijetao u slavonsku ravnicu i svojim razbojstvima tjerao strah u kosti tamošnjim bogatašima. (Hrvatski list, br. 17, 1924: 3)

OBITELJSKO PODRIJETLO I MLADOST

Od pradavnih vremena u zadrugi Stanisavljevića-Čaruga vladala je željezna disciplina te čvrsta i savjesna razdioba rada i zadruga je napredovala sve dok ju nije preuzeo Čarugin otac Prokopije za čijega je upravljanja došlo do dekadencije jer nije umio zapovijedati ljudima i održati čeličnu disciplinu, stoga je došlo do podjele zadruga. Prokopije se uskoro razbolijeva, a svu brigu za novo imanje preuzela je na sebe Jovanova majka Ika, sve dok i sama nije umrla, nakon čega je sva briga za imanje pala na desetogodišnjeg Čarugu. Četiri tjedna nakon pokopa majke, otac mu se ponovno ženi. Odnos Čaruge i njegove maćehe od početka je bio loš, a u obitelji je radio najteže poslove što je i rezultiralo odlukom oca da Čaruga više ne nastavi školovanje. Čaruga prkosi odluci oca pa odlazi u Osijek na bravarski zanat koji ubrzo napušta i odlazi u vojsku 1915. godine. Odmah pri ulasku u vojsku biva prebačen na front gdje se suočava s neprestanom opasnošću pa već sljedeće godine bježi iz vojske. Pri bijegu krade cjelokupno vojno odijelo, krivotvori dokumente i tako postaje natporučnik Fet kojega su slali na liječenje i odmor. (Zurl, 1977: 14) U noći bijega čini i svoje prvo ubojstvo. Naime, Čaruga je bio zaljubljen u

SUSRET S BOŽOM MATIJEVIĆEM I PRIKLJUČENJE „KOLU GORSKIH PTICA“

Mladi Čaruga bio je brzo prihvaćen u družini u kojoj je vladala željezna disciplina i koja se sastojala od tada najčuvenijih razbojnika. Ubrzo nakon njegova priključenja „Kolu gorskih ptica“, zajedno sa 23-godišnjim zapovjednikom Božom Matijevićem sastavio je njihov hajdučki zakon. Zakonske odredbe bile su stroge i surove, prilagođene hajdučkom načinu života. Tu su bili propisi krivičnogopravnog karaktera koji kazuju što se sve smatra krivičnim djelom. Uglavnom su to bila djela vezana za dužnosti članova „Kola“ kao što su: „poštivanje discipline, naređenja harambaše, ličnosti ortaka, čuvanje i održavanje oružja i borbene spremnosti ortaka, udaljavanje, izbjegavanje i bijeg iz borbe, izdaja itd. Harambaša je imao ulogu tužitelja, a ostali članovi „Kola“ odlučuju o presudi i izvršenju. Kazne su bile vrlo surove – podvostručena straža, najopasnije mjesto u borbi, ukor i smrtna kazna.“ (Jovašević, 1984: 20-22)

Prilikom jednog razbojstva u kojemu je Božo Matijević ustrijelio krčmara kojeg su pokušali opljačkati, Čaruga je pokazao odlučnost i autoritarnost što je dovelo do toga da je proglašen vođom družine, umjesto glasovitog

Matijevića koji ubrzo pogiba pri opkoljenju šume od strane oružnika. O njegovoj pogibiji kolale su razne verzije. Neki su pričali da je Božo u borbi teško ranjen pa si je sam oduzeo život kako ne bi pao živ u ruke žandarima, dok je prema nekim verzijama jedan od žandara zapucao na Božu te je zрно pogodilo ručnu bombu u njegovoj ruci koja je zatim eksplodirala i usmrtila svoga vlasnika. Postoji i verzija po kojoj je Čaruga osobno ubio svoga vođu koji je bio teško ranjen pa ga je Čaruga ubio da ne bi dopao u ruke žandarima i odao svoje suradnike i njihovo skrovište. U narodu se ubrzo pročulo o pogibiji Bože Matijevića, čovjeka koji se okrenuo protiv zakona i odmetnuo u šumu u ime borbe za socijalnu pravdu i zaštitu obespravljenih i osiromašenih, ali je ubrzo, zaslijepjen vlastitom pohlepom, potpuno zaboravio na siromahe i pretvorio se u okorjelog drumskog razbojnika, oličenje straha i trepeta širom Slavonije. Mir i spokoj nastao nakon njegove smrti nisu potrajali za što se osobno pobrinuo Jovan Stanisavljević koji je ubrzo, sa svojom novom bandom počeo harati, krijući se po šumama u našičkom kraju, dobro čuvan od brojnih suradnika. U Našicama je krajem 1920. godine i službeno formirana nova razbojnička družina. (Jovašević, 1984: 38-40)

RAZBOJNIČKA DRUŽBA JOVANA ČARUGA
(s oružnicima, koji su ih otkrili i pohvatili)

I. RED odozdo (s lijeva na desno): Drago KOVAČEVIĆ, Nikola PRPIĆ, Nikola MIJIĆ, oruž. narednik Josif DRONJAK, Mato KRMPOTIĆ, oruž. desetnik DMITAR MILOVIĆ, Jovan STANISAVLJEVIĆ-ČARUGA (x), Pavo N. PRPIĆ, oruž. narednik Stjepan BALATINAC.

II. RED (s lijeva na desno): oruž. desetnik Ljuba JAKIĆ, Stevo ŠIKIĆ (u šajkači), Luka ŠULENTIĆ, Marko DREZGIĆ, Mile LONČAR (jatak), Mile RUPČIĆ (jatak) i oruž. desetnik Stjepan POMPER.

OKUPLJANJE VLASTITE DRUŽINE

Čaruga je često mijenjao družine i suradnike, najčešće Ličane i Dalmatince, šumske radnike. Nikada ih nije bilo više od šest do sedam i uvijek su operirali u vojničkim odorama. Čaruga ne krije da je pri svojim razbojstvima nastojao uzimati od ljudi koji su omraženi u narodu ne bi li tako stekao popularnost. Svaki puta, nakon počinjenoga nedjela, pobjegao bi u Dalmaciju, Liku ili Bosnu dok istraga ne bi završila. Svoje je suradnike birao vrlo pažljivo i to tako da mnogi od njih nisu niti znali njegov pravi identitet. Samo najsmjelijima i najsposobnijima odao bi svoje pravo ime, dok bi ostali bili na probnom roku dok se ne pokažu zaslužnima. (Hrvatski list, br. 11, 1924: 4)

Prema svim svojim ortacima bio je izrazito nepovjerljiv i uvijek je s velikom dozom uzimao njihovo laskanje i hinjenje odanosti i pokornosti te je ispod oka uvijek budno motrio njihova kretanja, ponašanje i razmišljanja. Znao je da mnogi čekaju svoju priliku da ga smaknu i jednoga dana naslijede njegovo mjesto. (Arsić Ivkov, 1984: 68)

Začudo, u narodu su o njemu i njegovim pothvatima stvorene brojne legende. Prepričavale su se o njemu priče, nastajale su pjesme o „zaštitniku siromaha koji napada samo bogate, baš poput onog engleskog delije Robina Hooda.“ (Jovašević, 1984:44.)

Bilo je tu i naivnosti, neupućenosti i nemoći pred silom, ali najviše nezadovoljstva prilikama u novoj državi, životnim uvjetima, nemoći vlasti da zaštiti građane i njihovu imovinu te onemoguću hajdučiju. Upravo iz tih razloga uspio je Čaruga zadržati sliku romantičnog buntovnika protiv vlasti iz viših pobuda.

ČARUGINO UHIĆENJE

Unatoč takvoj slici kod određenoga dijela naroda (najviše siromašnih seljaka), godinama je veći dio Slavonije i Hrvatske strepio pred Čarugom i njegovom družinom. Upravo zbog toga ne čude šok i nevjerica koje je izazvala vijest da je 26. prosinca 1924. godine u Vinkovcima uhićen razbojnik Nikola Drezgić, koji je nakon gotovo osam dana tajenja priznao skrivani identitet. Naime, ispostavilo se da se radi glavom i bradom o čuvenom slavonskom razbojniku Jovanu Stanisavljeviću Čaruzi (27 godina), rataru iz Bara koji je pune četiri godine držao u strahu i trepetu čitavu gornju Slavoniju. Poznati hajduk uhićen je sa svoja tri suučesnika (Marko Drezgić iz Gračaca, Pavo Prpić iz Karlobaga i Mato Krmpotić iz Gospića) te otpraćen pod jakom oružanom pratnjom u Osijek. I u toj situaciji Čaruga je ostao dosljedan sebi - budući da su ga htjeli prevesti u Osijek u trećem razredu, Čaruga je nadoplatio razliku

**Uhićenie i ispovijed razbojnika
Jovana Stanisavljevića-Čaruga.**

Čarug, kao vojni liferant „Nikola Drezgic“, drži u Vinkovcima otmien stan i pozivlje odlične goste na žaštenje.

Strah i trepet jedne dijela osipa-
ne Slavonije, naročito županije vi-
rovitičke, Jovan Stanisavljević-
Čaruga, ipak je dobio. Pisanje
je to čete. Matijevećev, postao je
jedan od prvih razbojnika koji
je stigao. O njemu se pronaše ne-
brojne stvari. Pripisuje mu se
mnogo toga, što zapravo nije on
počinio, nego drugi na njegov račun.
On je zapravo ujedno obavio
svoju vojnu službu i roman-
sira. On je zapravo Matijevećev u dru-
gom izdanju, samo krovilom od
njega. Održao su mu mnogo puta
i na kraju, ali preveo Jovan zna-
o se vratiti u rodni kraj pokva-
li svu svoju sačinu: otmien-
stan. U ovom slučaju se već vjerova-
o, da ne će nikada slaviti Jovan,
nego se ga sada zadržava, i bilo
nemoguće naći bi komsku svjedo-
ku, nego su prisvojili i svoje slavo-
ne čete. Jovan Stanisavljević-Čaruga

Zapovjednik patrola, narednik
Stjepan Balatincu pokuka na
brojku.

— Ko je? — upita stari Smolčić.

— Miloš — odgovori na Balatincu.

— Čim je Smolčić otvoreno svjedo-
čao, ujedno je i izjavio da u
dvoriti. Ispravio je pojedine Smolčića,
njegovu ženu i kćer Mandu za
imena dvojice ljudi, koji su u kuću
zaključali, pružili još jednu noć, uzeti
i Smolčića, krenuli u Vinkovce.

Uhićenje u Vinkovcima.

Otmien su potražili „Milana Ba-
ratina“ u njegovom stanu, ali ga tamo
ne našli. Ne bi se uputili u bara-
ku, gdje je bila vojna magacin Marko
Drezgic. I dotada, to u ba-
raku, našli „Milana“ gdje spava na
golom podu. Održao ga ubrlo i
zadržao, da se legitimira.

— Ja sam Nikola Drezgic, vodja li-
ferant — reče mu ovaj i pokazao

nik, da ga po tom osim njemu,
ali prepoznati. Fotografije njegovu
uopće nema. Jedno bito ga je, što
valo bilo su zadržati, koji se je sta-
vio protiv godine.

Održao su ga, otimali dim i no-
si bez rezultata. Telefon je radio u
sve strane i kad se razbojnik krenuo
ne bio utjeran u laž, reče mu jedn-
noć narednik Drezgic.

— Ti si Čaruga! Šal si me došli i
kako su vjerovali od potkrovnika Ste-
fanovića, da će ovaj biti doveden
na tvoja otmien na uhićenje.

— Jeste! Ja sam Čaruga! Javite i
da ne trebate dolaziti.

— To je bilo u subotu u 4 sata utro-
to. Bilo dan, naravno doznade je Čaruga u Dajak.

**PO DRUGOPUT U OSIJEKU.
SVE CE DA PRIZNA.**

Priznajući Čaruga počelo je u

za sebe i oružnike te se vozio prema Osijeku u drugom razredu. Nakon priznanja svoga pravog identiteta, Čaruga je priznao i gotovo sva razbojstva počinjena u posljednje četiri godine u virovitičkoj županiji, Tompojevcima, Gunji i Ivankovu te ubojstvo nadšumara Pirkmayera, dok ubojstvo narednika Tintora najodlučnije poriče što se i pokazalo točnim kasnije u istrazi. (Hrvatski list, br. 5, 1924:3)

Čaruga je opisan kao mladi čovjek srednjega uzrasta, obučen u solidno građansko odijelo, tipičan slavonski Srbin, s crnim brčićima i bistrim crnim očima. Cijela njegova pojava odavala je dojam „*bistrog i promućurnog vaškarskog kartaša*.“ (Hrvatski list, br. 5, 1924:3)

LAŽNI IDENTITETI

Zahvaljujući svojim mnogobrojnim prijateljima, a ponajviše novcu, Čaruga je nabavio dokumente na ime Nikola Drezgic te je kao takav ubrzo postao vojni nabavljač ili kako se to tada zvalo, liferant 17. pješadijskog puka čije je sjedište bilo u Vinkovcima. Zajedno s bratićem Markom, nabavljao je stoku za potrebe vojske. Zauzet tim poslovima, iznajmio je stan u Vinkovcima, u Vinkovoj ulici. Jedno vrijeme provodi i u Zagrebu gdje se liječi od sifilisa. (Kušan, 1991:61) Tako se s vremenom upoznao s mnogim uglednim ljudima, među kojima je bilo i službenika i policajaca. Toliko je Čaruga postao drzak da je sve češće upravo s njima sjedio i pio, a oni, naravno, nisu niti slutili koga imaju za stolom. Bio je poštovan gdje god se pojavljivao, a u svakom društvu bio je drag gost. Tako je, dok su pripadnici vlasti tražili Čarugu po šumama Slavonije i gorama Papuka i Krndije, Nikola Drezgic ugodno sjedio u Vinkovcima i s gradskom kremom uživao u blagodatima života. (Jovašević, 1984:75-76)

Glavno pitanje postalo je kako je došlo do samoga uhićenja, a Hrvatski list u broju 6 iz 1924. godine donosi vijest da je slavnog razbojnika glave došla upravo žena, šokica Manda Smolčićeva iz Retkovca. Inače, Čaruga je imao veliku ulogu u društvenom životu Vinkovaca, gdje je proboravio posljednje dane na slobodi, naravno, skrivajući

se pod lažnim identitetom. Upravo tamo ga je posjećivala spomenuta šokica kojoj se pak predstavljao pod lažnim imenom Milan Barić. Oružnici su jednom prilikom došli u posjed pisma adresiranoga na Mandu od strane „Milana“ u kome se spominje pokušaj pljačke sela što ih je dovelo do izvjesnog Nikole Drezgic za koga se kasnije ispostavilo da je ni manje ni više doli najtraženiji slavonski bjegunac. Po dolasku u Osijek, zadaću da ispita Čaruga dobio je potpukovnik Stefanović kome je optuženik nakon početnog odbijanja suradnje, odlučio ispričati čitav svoj život. (Hrvatski list, br. 6, 1924: 3-4)

Tako je Jovan Stanisavljević istovremeno uspješno igrao uloge hajdučkog harambaše na zlu glasu u velikom dijelu države, vojnog liferanta Nikole Drezgic u Vinkovcima i zaručnika Milana Barića u Retkovcima.

Čaruga je svoje uhićenje shvatio poprilično olako misleći da ga oružnici neće prepoznati ili da će uspjeti pobjeći, no zbog velikih mjera sigurnosti, to mu ovoga puta nije uspjelo. Tako je pripovijedao povijest svojih pothvata sve do 1923. godine, a vlasti za mnoga nedjela koja je priznao nisu niti znali. Sve u svemu, priznao je tako osamnaest nedjela koja je počinio sa svojim suradnicima, od koji je u čak sedam razbojstava došlo do ljudskih žrtava.

REAKCIJE NA UHIĆENJE

Najveća zasluga za uhićenje Jovana Stanisavljevića pripada oružničkom vođi postaje u Cerni, Stjepanu Balatincu. On jest, doduše, slučajno, ali u savjesnom, neumornom i energičnom vršenju svoje službe raskrinkao Čarugu i njegovu družinu te ih doveo pred lice pravde. Nakon što se pročuo glas o uhićenju, brojne općine vukovarskog, vinkovačkog i županjskog kotara donirale su velike svote u ime nagrade Stjepanu Balatincu jer ih je oslobodio straha od razbojnika koji su tri godine harali njihovim krajem. (Hrvatski list, br. 11, 1924: 4)

I nakon uhićenja i dolaska u Osijek, Jovan Čaruga još uvijek ne prestaje biti glavna vijest u Vinkovcima, čije je građanstvo još uvijek pod strašnim dojmom zbog činjenice da je zloglasni razbojnik tri mjeseca boravio u njihovoj sredini i slobodno se kretao među najutjecajnijim

Zadnja noć Jovana Čaruga na slobodi.

„EJ TUGO, NE ČES ZADUGO...“
Brod. — Pijanka u kavani „Zora“.

(Poseban izvještaj „Hrv. Lista“).
Vinkovci, 17. siječnja. — Svada zbog djevojaka.

Onaj industrijalac, koji je imao oružnicima, kategorički tvrdi da
čast da u društvu s Jovanom Sta- nije. Milčević pako, saznajući da je
isa više u — Čarugom — Drezgic uhićen, izjavio je, da jam-
o, zove se Božidar Milčević, je, kad se ispostavilo, da je to gla-
lanac iz Niša. — Čaruga, industrijalac je
je došao u Vinkovce da kupa sav zaprepašten rekao:
ve strojeve u vojničkim ba- — I blo bi on
tu se, preko oficira, upo-
vojni liferantom, upo-
ezgicem.

... i službenici, jer bi uhićenje nije im
cioniranje ureda nemoguće. Uost
lom ni njih ne će minuti ova gork
čaja.

Jedna vrijedna žrtovica, na odla-
vila 14 godina, rekla je svojim dru-
garcima: Do vijenja! a ni dodu-
jemo: Svaka sila za vremena!

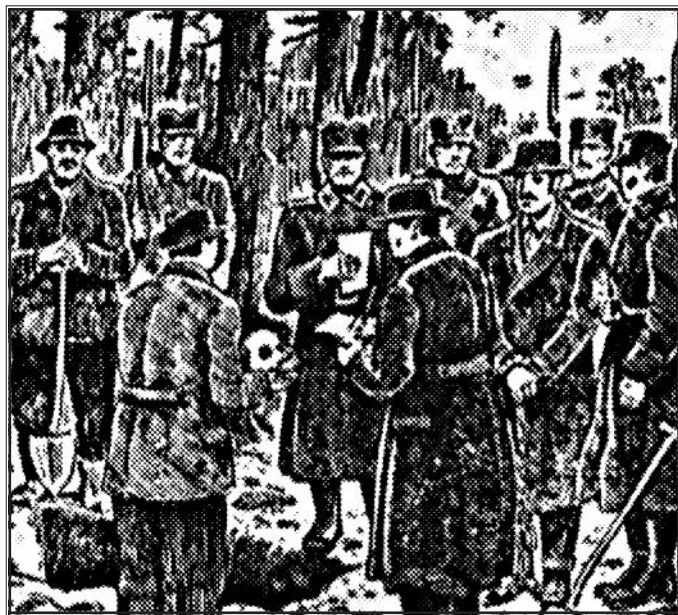

slojevima vinkovačkog građanstva. Ljudi s kojima je Čaruga bio u doticaju, većinom žene njegovih „ortaka“, svjedoče o njemu kao o izrazito veseloj i humorističnoj osobi. (Hrvatski list, br. 12, 1924:3)

Postoji zanimljiva anegdota o tome kako se, u vrijeme kada je vladala hajka oko hvatanja Čaruge, komandir jednoga odreda, poručnik Zutić, spremao krenuti iz Virovitice u potragu za njim, jer se navodno skrivao u okolici Slatine. Čaruga je zapravo mirno uživao u jednoj kavani gdje se čak upoznao s poručnikom Zutićem, sjedio s njim za istim stolom i pio, a da ovaj nije znao o kome se radi. Također, i gvardijan virovitičkog samostana imao je posla s Čarugom kojega je čak i blagoslovio na Čarugovu zamolbu prilikom susreta u trafici, iako mu se učinio pomalo sumnjivim. (Hrvatski list, br. 21, 1924: 4)

RAZBOJSTVO U TOMPOJEVCIMA

Od svih podviga koje je Jovan Stanisavljević izveo u četiri godine hajdukovanja, najkrvaviji i najstrašniji je onaj u Tompojevcima, u dvorcu vukovarskoga vlastelina grofa Eltza. Cijela Slavonija digla se na noge zbog tragedije koja se odigrala prilikom toga razbojstva gdje je život izgubio vlastelinski nadšumar Franz Pirkmayer, naočigled svoje supruge i djece. Postoje razne protuslovne verzije toga razbojstva koje su se razjasnile tek uhićenjem Jovana Stanisavljevića i ostalih aktera. Dva je tjedna Čaruga planirao navedeno razbojstvo, a glavni cilj bio je ukrasti vlastelinsku blagajnu i to subotom kada je bila puna novca jer je nadšumar nedjeljom podmirivao račune i plaćao radnike. Čaruga je za svoj pothvat pozvao pet suradnika: Marka Drezgića i Matu Krmpotića, te Pavu P. Prpića („malog“), Pavu N. Prpića („velikog“) i Luku Šulentića. Razbojници su upali u dvorac za vrijeme večere, ali plan im

*Iskapanje Čaruginih žrtava
pokraj Đurđenovca, 1925.*

nije uspio kako su očekivali, došlo je do pucnjave s više ranjenih, a nadšumar je u sukobu izgubio život. (Hrvatski list, br. 28, 1924: 4)

Najnovije razbojstvo i krvoproliće duboko je uzrujalo i diglo na noge cijeli kraj. Seljaci su zatražili da im se smjesta dozvoli držanje vatrenog oružja, jer se više puta pokazalo da ih vlast ne može zaštititi od razbojnika. Žandarmerija, policija i vojska bili su danonočno na nogama, a ucjena na Čaruginu glavu povišena je na čak 120 000 dinara što je u ono vrijeme bilo pravo bogatstvo. (Jovašević, 1984: 93)

OPTUŽNICA, SUĐENJE I PRESUDA ČARUGU I NJEGOVIM SURADNICIMA

Nakon provedene istrage, došlo je i vrijeme suočavanja Čaruge sa svim suradnicima. Za njega i još šestoricu suradnika predložena je smrtna kazna. Prilikom suočavanja došlo je do sukoba između dojučerašnjih suradnika jer se ispostavilo da je Stanisavljević ipak zatajio neka razbojstva u okolici Voćina i Čeralija, dok su ostali članovi družine sve priznali smatrajući da je Čaruga napravio to isto. Čini se da je Čaruga zataškao navedena razbojstva jer je prilikom jednoga od njih počinio i zločin silovanja što je pod svaku cijenu nastojao sakriti jer bi to ugrozilo njegovu „hajdučku slavu“ u narodu. (Hrvatski list, br. 49, 1924: 3)

Ubrzo nakon priznanja zločina i provedene istrage, Državno odvjetništvo u Osijeku iznijelo je zgotovljenu optužnicu protiv Jovana Stanisavljevića Čaruge i njegovih jedanaest ortaka. Optuženi su da su u ranijem dogovoru i sporazumu, složivši se u razbojničku bandu, pod vodstvom Jovana Stanisavljevića Čaruge, naoružani vojnom opremom, počinili 28 nedjela: 2 grabežna i potajna umorstva, 4 grabežna umorstva, 4 obična umorstva, 15 razbojstava, 1 silovanje (Čarug), 1 javno nasilje i

prekršaj lažnoga predstavljanja. Predložena je kazna smrt vješanjem i to za Čaruga, Pavla Prpića („velikog“), Luku Šulentića, Marka Drezgića, Matu Krmpotića, Nikolu Mihaljevića i Ivana Selthofera. Za ostalu petoricu suradnika (Stjepan Sikić, Nikola Prpić, Dragutin Kovačević, Marko Bojanić i Jure Jurković) predložena je kazna teške tamnice od deset do dvadeset godina. U obrazloženju je navedeno da je primarni Čarugov cilj bio pljačkati da bi nabavio novac za pisani stroj koji bi mu pak poslužio za propagiranje komunističkih ideja u narodu te da je pljačkao samo bogate vlasteline za koje je smatrao da su protivnici naroda i države. (Hrvatski list, br. 82, 1924: 4)

Optužba je sa Čaruge nastojala skinuti masku junaka i zaštitnika i prikazati ga kao prostog zločinca koji niti u jednom svom nedjelu nije pokazao nikakva junaštva već se pokazao kao izuzetno drzak, ali s druge strane i velika kukavica jer je u svakoj situaciji uspio izbjeći osobnoj opasnosti žrtvujući druge radi sebe, dok su njegovi suradnici imali vrlo male koristi od pothvata koje su za njega činili.

Čaruga je obješen 27. veljače 1925. godine u Osijeku

Javno je mnijenje bilo dosta podijeljeno oko Čaruge i njegova djela pa je tako jedan dio u Čarugi i njegovoj družini vidio pljačkaše, razbojнике i ubojice za koje niti jedna kazna ne bi bila dovoljno oštra, dok jedan dio u Čarugi ne vidi toliko zločinca koliko osvetnika koji se poistovjetio sa slabima i usprotivio jakima. Prvu skupinu predstavljali su viši slojevi društva, bogataši i građanski sloj, dok su predstavnici druge skupine bili slabiji i siromašniji slojevi. (Hrvatski list, br. 143, 1924: 4-5)

Epilog istrage protiv Čaruge i njegove skupine i sudskog procesa su 4 smrtne kazne i ukupno 102 godine teške tamnice. Na smrt vješanjem osuđeni su Stanisavljević Čaruga, Pavo Prpić („veliki“) te Ivan Selthofer i Nikola Mihaljević. Čaruga je proglašen krivim za dvadeset i sedam nedjela, a oslobođen je samo od optužbe za silovanje. (Hrvatski list, br. 145, 1924: 1)

Smrtna kazna nad Čarugom trebala je biti izvršena oko Nove godine, no odvjetnik mu se žustro borio i žalio na presudu u nadi da će ga uspjeti spasiti smrti.

Iako je nakon uložene žalbe nekim osuđenima kazna smanjena (Ivanu Selthoferu i Nikoli Mihaljeviću), Čarugi i Prpiću Velikom presude su postale pravovaljane. Potvrđena je kazna smrti vješanjem koja je sljedeći dan i izvršena. (Jovašević, 1984: 128) Čaruga je vješanju pristupio kao velikoj zabavi za narod te je za vješanje i „prikladno“ obukao plavo ljetno odijelo, žuti kaput i shimmy-cipele obložene sivim gamašama. Vješanju je u osječkom zatvoru, 27. veljače 1925. godine, prisustvovalo tri tisuće ljudi, a tražila se i „karta“ više kao i komad užeta za uspomenu. (Sablić Tomić, 2008: 75) Danas se grob Jovana Stanisavljevića Čaruge nalazi na Aninom groblju u Osijeku.

IZVORI I LITERATURA

1. *Hrvatski list*, nedjelja, 6. siječnja 1924., br. 5, god. V.
2. *Hrvatski list*, utorak, 8. siječnja 1924., br. 6, god. V.
3. *Hrvatski list*, nedjelja, 13. siječnja 1924., br. 11, god. V.
4. *Hrvatski list*, utorak, 15. siječnja 1924., br. 12, god. V.
5. *Hrvatski list*, nedjelja, 20. siječnja 1924., br. 17, god. V.
6. *Hrvatski list*, petak, 25. siječnja 1924., br. 21, god. V.
7. *Hrvatski list*, subota, 2. veljače 1924., br. 28, god. V.
8. *Hrvatski list*, četvrtak, 28. veljače 1924., br. 49, god. V.
9. *Hrvatski list*, petak, 4. travnja 1924., br. 82, god. V.
10. *Hrvatski list*, četvrtak, 19. lipnja 1924., br. 143, god. V.
11. *Hrvatski list*, subota, 21. lipnja 1924., br. 145, god. V.

1. Arsić Ivkov, Marinko, 1984. *Čaruga*, Beogradski izdavačko-grafički zavod, Beograd.
2. Jovašević, Dragan, 1984. *Čaruga*, Dečje Novine, Gornji Milanovac.
3. Kušan, Ivan, 1991. *Čaruga pamti : dnevnik harambaše*, Mladinska knjiga, Zagreb.
4. Sablić Tomić, Helena, 2008. *Hrvatska autobiografska proza*, Naklada Ljevak, Zagreb.
5. Zurl, Marino, 1977. *Knjiga o Jovi Čarugi i Joci Udmaniću*, August Cesarec, Zagreb.